

Odabir biljnih vrsta za uređenje seoskog turističkog gospodarstva

---

Silov, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Agriculture / Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:204:852255>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET

Ivona Silov

**ODABIR BILJNIH VRSTA ZA UREĐENJE
SEOSKOG TURISTIČKOG
GOSPODARSTVA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2016

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET
Hortikultura- Ukrasno bilje

IVONA SILOV

**ODABIR BILJNIH VRSTA ZA UREĐENJE
SEOSKOG TURISTIČKOG
GOSPODARSTVA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vesna Židovec

Zagreb, 2016

Ovaj diplomski rad je ocijenjen i obranjen dana _____

s ocjenom _____ pred Povjerenstvom u sastavu:

1. izv. prof. dr. sc. Vesna Židovec _____

2. izv. prof. dr. sc. Marija Cerjak _____

3. izv. prof. dr. sc. Martina Skendrović Babojelić _____

Zahvala:

Zahvaljujem se svojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Vesni Židovec koja mi je pomogla u izradi ovoga rada, kao i Janku Kezele, mladom gazdi seoskog imanja Kezele koji mi je pomogao sa savjetima i ustupljenim podacima pri izradi ovoga rada.

Veliku zahvalu upućujem i sudionicima intervjua, koji su odmah bez pogovora pristali na ispitivanje i time mi pomogli pri izradi ovoga rada. Velika zahvala na njihovom toplom gostoprimstvu.

Posebno se želim zahvaliti svojoj majci na ukazanom povjerenju prilikom pisanja ovoga diplomskog rada, te njezinoj podršci i strpljenju tokom cijelog studija.

SAŽETAK

Promjenama načina života te urbanizacijom, drastično se mijenja način uređenja i odabira vrsta u seoskim vrtovima. Vlasnici seoskih turističkih gospodarstava, nastoje zadržati tradicionalne vrijednosti svog kraja i prezentirati ih gostima. Zbog nepoznavanja tradicije ili neprepoznavanja važnosti uređenja okućnice, u tom su segmentu vrlo česte pogreške i pojava kiča. Seosko gospodarsko imanje Kezele smiješteno u selu Šumečani, obiluje brojnim starim drvenim kućama koja se sve više obnavljaju za turizam i u svrhu očuvanja kulturne vrijednosti. U svrhu potpune i kvalitetne obnove potrebno je obnoviti i tradicijske okućnice za što treba istražiti njihov izgled, odabir i način korištenja tradicijskih biljnih vrsta, te ostale elemente tradicijskog vrta poput staza, ograda, vrtnih vrata i vrtnog namještaja.

U radu se utvrdilo koje su se biljne vrste tradicionalno koristile u seoskim vrtovima na području Šumečana, inventarizirane su biljne vrste na području seoskog imanja Kezele i okolnih okućnica, a naposljetku je dat prijedlog biljnih vrsta za uređenje seoskog imanja Kezele u skladu s tradicijom kraja.

Pregledom arhivske građe te metodom intervjua utvrdilo se koje su biljne vrste nekad bile zastupljene u sklopu seoskih okućnica u Šumečanima.

Inventarizirale su se biljne vrste koje se nalaze u sklopu istraživanog seoskog imanja Kezele, a na temelju literature odredila se njihova taksonomska pripadnost, porijeklo i namjena uzgoja.

Iz provedenog istraživanja vidljivo je da seoski tradicijski vrtovi polako nestaju, uslijed sve veće urbanizacije, te starenja stanovništva. Najzastupljenije biljne svojte su: *Vitis vinifera* L., *Rosa* sp., *Viola x wittrokiana* Gams., *Primula vulgaris* L., *Malus domestica* L. i *Juglans regia* L.. Na svim okućnicama i na seoskom imanju Kezele najzastupljenija je porodica *Rosaceae*, a ukrasne svojte prevladavaju na svim okućnicama.

Ključne riječi: seosko imanje, tradicija, ukrasno bilje, inventarizacija

SUMMARY

As the way of living and earning changes, together with urban growth, the way of garden structure and choice of plant species is drastically changed. Owners of countryside family farms try to maintain traditional values of their area and present them to their guests. Lack of knowledge, understanding of local tradition or importance of home gardening often results with poor/trashy exterior decoration. Country family farm Kezele is located in village of Šumećani and is full of old wooden houses, restored for the purpose of tourism and cultural preservation. For the purpose of full and quality restoration, it is also important to restore original home garden, understand how they looked like in the past, to properly select and plant traditional plants and organize other elements of traditional garden like pathways, fences, garden gates and furniture.

In my work I will cover plant species traditionally used in country gardens in Šumećani area, catalogue plant species from Kezele estate and surrounding gardens and finally, proposal will be given for choice of gardening plants for Kezele estate in line with the tradition of local area.

By searching through old archive materials and interviewing local people, it is going to be determined which plant species were native in past in Šumećani home garden.

Plant species from researched Kezele estate were catalogued, and with help of literature their taxonomy nomenclature, origin and purpose of cultivation were determined.

From conducted research, one can see that traditional country gardens are disappearing, as a result of urbanisation and aging population. The most common plant species are *Vitis vinifera* L., *Rosa* sp., *Viola x wittrokiana* Gams., *Primula vulgaris* L., *Malus domestica* L. i *Juglans regia* L.. In all gardens and on Kezele estate the most common is family Rosaceae and it's decorative varieties are dominating in all gardens.

Keywords: Country estate, tradition, decorative plants, inventory

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. PREGLED LITERATURE	3
2.1. Povijest tradicijskog ruralnog seoskog vrta.....	3
2.2. Povijesni razvoj Šumečana.....	7
3. MATERIJAL I METODE	10
3.1. Obuhvat istraživanja.....	10
3.1.1 Klima	10
3.1.2 Reljef	11
3.1.3. Tlo	12
3.1.4. Seosko gospodarsko imanje Kezele.....	13
3.2. Metode rada.....	14
3.2.1. Intervju.....	14
3.2.2. Inventarizacija odabranih okućnica u selu Šumečani.....	14
3.2.3. Inventarizacija seosko turističkog gospodarstva Kezele.....	15
4. REZULTATI RADA	20
4.1. Rezultati intervjua	20
4.2. Inventarizacija okućnica na području sela Šumečani.....	24
4.3. Inventarizacija seosko turističkog gospodarstva Kezele.....	25
4.4. Prijedlog uređenja seosko turističkog gospodarstva Kezele.....	28
5. RASPRAVA	30
6. ZAKLJUČAK	33
7. POPIS LITERAURE	34
8. PRILOZI	36
8.1. Prilog 1	36
8.2. Prilog 2	37

1. UVOD

Okućnice su nekad imale pretežno gospodarsku funkciju pa su se tako na okućnicama osim stambenih objekata nalazili gospodarski objekti (staje, peradarnici, svinjci, skladišta, kukurušnjaci), manji povrtnjak, voćnjak i sl. Na okućnicama su se obavljali svi dnevni poslovi, kao i dnevni odmori. Na nju su se primali gosti, uzgajalo se ukrasno bilje, koje je imalo reprezentativnu ulogu, parkirali su se traktori i strojevi kojima se radilo u polju. S vremenom je došlo do promjena u načinu života u prigradskim naseljima i ruralnim područjima. Okućnice sve više dobivaju samo reprezentativnu ulogu, sa odvojenim djelom gdje se nalazi boravišni prostor. U mjestima koja su bliža gradovima vidljivo je bolje uređenje samih okućnica, te raznolikost biljnih vrsta, dok su one starije okućnice, udaljenije od grada zadržale sličnost sa starim načinom uređenja. Okućnicom su nekad šetale domaće životinje, nije bilo popločenja, biljne vrste se nisu birale, nego se sadilo ono što se imalo, što se dobilo od susjeda ili se čuvalo sjeme od prošle godine.

Svako seosko gospodarsko imanje u različitim županijama, gradovima i državama ima svoje specifične biljne vrste, načine uređenja i goste. Od 70-tih godina prošlog stoljeća tradicijski seoski identitet počeo se naglo mijenjati i poprimati drugačiji izgled, koji je sve bliže onome urbane sredine. Na novonastalim seosko turističkim gospodarstvima sve više dolazi do kiča, a sve se manje predstavlja baština toga kraja. Vlasnici imaju neadekvatna rješenja u uređenju eksterijera, zbog čega dolazi do pretjeranog kiča. Na seoskim gospodarstvima nastoji se zaustaviti vrijeme, te odabirom bilja i ostalih ukrasnih elemenata predstaviti baštinu toga kraja. Neka gospodarstva uspiju u tome, dok neka poprimaju drugačiji izgled, koji je sve bliže onome iz urbane sredine.

Seosko turističko gospodarstvo Kezele smješteno je u vinogradskoj regiji Kontinentalne Hrvatska, u predregiji Moslavina, u Šumečanima. Šumečani su kraj bogat tradicijom koju i danas njeguje. Ljudi su u ovom kraju bili snalažljivi i jednostavni, vrijedni i skromni. Seosko turističko gospodarstvo Kezele ima svoju tradiciju uređenja samog imanja. Voćnjaci, vinogradi, raznolike i brojne biljne vrste čine imanje Kezele najboljim na području cijele Moslavine. Na ovaj mali, ali tradicijom bogat kraj, jako utječe iseljavanje mladog stanovništva u gradove. Kao i za mnoga manja sela, tako i za Šumečane, nažalost, postoji jako malo zapisa o nekadašnjem životu ljudi u ovome kraju, pa se većina toga prenosila usmenom predajom s generacije na generaciju.

Ciljevi ovoga rada su:

- intervjuirati lokalno stanovništvo te utvrditi koje su biljne vrste bile prisutne u njihovim životima i okućnicama;
- inventarizacijom današnjih okućnica utvrditi koje su biljne vrste prisutne i utvrditi njihovu taksonomsku pripadnost;
- utvrditi koje su se biljne vrste tradicionalno koristile u seoskim vrtovima na području Šumečana;
- predložiti biljne vrste za uređenje seoskog imanja Kezele na području Šumečana u skladu s tradicijom kraja

2. PREGLED LITERATURE

2.1. Povijest tradicijskog ruralnog vrta

Ruralni vrt uklopljen je u širi ruralni prostor. Pitanje definicije ruralnog prostora i ruralnosti, koju ovdje shvaćamo kao pojam koji označuje pripadnost ruralnome nema pravog, jednoznačnog odgovora, ili se barem potraga za njim često čini uzaludnom (Robinson, 1990).

Ruralnim područjem smatraju se:

1. Ona u kojima je u sadašnjosti ili bližoj prošlosti bio dominantan ekstenzivan način iskorištavanja zemljišta, posebice putem poljoprivrede i šumarstva;

2. Ona u kojima dominiraju mala naselja nižeg stupnja centraliteta s izraženom povezanošću izgrađenog i prirodnog krajobraza te koju većina lokalnog stanovništva smatra ruralnima;

3. Ona koja potiču životni stil što počiva na kohezivnom identitetu temeljenom na uvažavanju okoliša i vlastitog života kao dijela jedne cjeline (Johanston i sur., 2000).

Ruralno je predgrađe urbanog, veliko dvorište, domaće životinje, prostor za igru, dom i obitelj, mir i tišina, sigurnost, zavičaj i sloboda. Ruralno je zeleno. Ruralno je zapuštenost okoliša, smrad i divlja odlagališta otpada (Lukić i sur., 2005).

Vrt je definiran kao površina zemlje u razini kuće, koji može biti različite veličine i u kojem se mogu odvijati različite funkcije: pristup i druge unutarnje komunikacije, prezentacija i uzgoj ukrasnog bilja, gospodarsko dvorište, radno dvorište i sl., otvoreni prostor koji pripada kući, pa samim time označuje nadomjestak prirode koji je potreban za čovjekov biološki i psihološki razvoj (Ivanšek 1988, prema: Aničić, 1988, Aničić, 2003).

Uključuje različite elemente: bilje, staze, vodu, uzgojni vrt i slično. Navedeni elementi ne moraju biti fizički povezani, ali zato između njih treba postojati prostorna povezanost koja će se nazirati u tajnovitosti, umjetnosti, ili jednostavno, u ostvarenju vlasnikova osobitoga boravišnoga prostora (Eckbo, 1956).

Pojam „tradicijski vrt“ odnosi se na tradicijski način uređenja vrta i cijele okućnice. Tradicijski seoski vrtovi sastavni su dio kulturne baštine određenog kraja. Uvjetovani su klimom i reljefom pojedinog područja tako da se razlikuju po geografskim regijama (Židovec i sur., 2006). Kao i ruralna arhitektura reflektiraju sve prirodno-geografske i kulturno-povijesne značajke nekog kraja (Kušen, 2007).

Okoliš na selu utilitarne je prirode te u njemu prevladavaju i gospodarske funkcije poput štala, perdnika, sjenika i slično. U tom se okruženju neizostavno nalaze i povrtnjak, voćnjak, pašnjak i oranice (njive) koje se neposredno uklapaju u prirodni krajolik, a često graniče i sa šumom. Svaka od ovih kultura s kućom na manje-više zanimljiv način vizualno obogaćuje prostor. Ne postoji neka određena prostorna organizacija jer je svakodnevna aktivnost seljaka prilagođena prirodi. Povrtnjak se najčešće nalazi s prednje strane kuće, voćnjak iza kuće ili u produžetku. A cvjetnjak je obavezna pojava u predvrtu ili uz povrtnjak, gdje se uzgaja cvijeće za rezanje, dok je bilje u loncima rjeđa pojava (Aničić, 2003). U Engleskoj se razvio vrt manjih dimenzija, pravokutnog ili kvadratnog oblika, nazvan *cottage garden*. Hurllein (1985) ga opisuje kao tradicionalan vrt, bez arhitektonskih elemenata, popločenja i crnogorice. To je bio jednostavan vrt bez boravišnih pretenzija i isključivo uzgojne funkcije.

Seoski vrtovi oduvijek su bili integralni dio cjelokupnog proizvodnog sustava seoskog gospodarstva. Uglavnom se radi o malim površinama, koje većinom održavaju žene, a proizvodnja na njima nije usmjerena prvenstveno prema tržištu (Vogl, 2003). Vrtovi obično nastaju iz onog fundamentalnog malog vrta uz kuću obitelji koji je imao prvenstvenu funkciju da prehrani obitelj. Pri tome je o vještini domaćice ovisilo kako će te gredice svakodnevnog i običnog povrća izgledati (Veić, 1989).

Starinski vrtovi imaju neku posebnu notu intimnosti, opuštenosti i topline kojom zrače, bez obzira na to što u njima nije sve pod konac niti je bilje spremno za izložbu. Starinski vrt je ponajprije eksplozija boja nerijetko međusobno neusklađenih, ali u kojemu ukućani rado traže mjesto za relaksaciju i neometano uživanje u mirisima, bojama i povratku u prošlost, što je na neki način nepojmljivo onima koji takav vrt nisu imali u djetinjstvu (Sedlak, 2014. prema: Burić, 2014).

Tijekom 20. stoljeća, a naročito nakon 2. svjetskog rata, promjene životnih navika seoskog stanovništva, posebice u blizini velikih urbanih područja, pogodovale su

napuštanju tradicionalnih gospodarskih funkcija. Kuća s vrtom sve više poprima gradska obilježja koja je odvajaju iz izravnog ruralnog okoliša što doprinosi devastaciji i izumiranju tradicijskih seoskih vrtova (Židovec i sr., 2006). Danas se u oblikovanju koriste razne moderne vrste, dok smo gotovo potpuno zaboravili na stare vrste koje su uzgajale naše bake (slika 1; slika 2).

Tradicijski je ruralni vrt uvjetovan okolišnim čimbenicima te demografskim promjenama i socio-ekonomskim prilikama. Depopulacijom i promjenama životnih navika stanovništva u značajnom se mjeri mijenja i način korištenja kućnih vrtova. Nekad su bili značajniji za odvijanje gospodarskih funkcija, dok je danas naglasak na reprezentativnoj i boravišnoj funkciji okućnice. S ciljem potpune obnove potrebno je obnoviti i tradicijske okućnice za što treba istražiti njihov izgled, odabir i način korištenja tradicijskih biljnih vrsta, te ostale elemente tradicijskog vrta poput staza, ograda, vrtnih vrata, vrtnog namještaja i ostalih gospodarskih zgrada te njihovog rasporeda na parceli (Kraljičak i sur., 2013).

Slika 1. *Antirrhinum majus* (<http://etsy.com>)

Slika 2. *Lilium candidum* (<http://gardencentrekoeman.co.uk>)

2.2. Povijesni razvoj Šumečana

Naselje Šumečani smješteno je u podnožju Graberskog brda, istočno od Ivanić-Grada u Zagrebačkoj županiji. Razvilo se uz državnu cestu Ivanić-Grad-Čazma, duž nekoliko odvojaka južno od nje i manjim dijelom na povišenu terenu sjeverno od ceste. Naselje je veliko i dobro uklopljeno u krajolik.

Naselje Šumečani je osnovano oko 1600. godine, doseljavanjem Hrvata predavaca i Srba, te Hrvata iz Polonja te je bilo pod krajiškom vojnom organizacijom. Potkraj 18. stoljeća obuhvaćeno je Jozefinskom ekonomskom izmjerom. Prema popisu iz godine 1850., u naselju je bilo 16 kuća, a godine 1857. imalo je 272 stanovnika, što je najmanji broj u njegovoj povijesti. U idućim desetljećima sve do kraja 19. stoljeća, za razliku od nekih drugih naselja, ovdje se povećava broj stanovnika, čemu je pridonijelo i doseljavanje novoga stanovništva iz Like i podgorja potkraj stoljeća. Početkom 20. stoljeća ponovno se doseljava novo stanovništvo iz Polonja i Hrvatskog zagorja, ali se ukupni broj stanovnika nešto smanjio, te nije rastao sve do 1921. godine. Od tada je sve do godine 1953. broj stanovnika u stalnom porastu, pa je te godine u naselju živjelo 727 stanovnika (najviše u njegovoj povijesti) (Jembrih, 2012).

Nekadašnja rahla struktura većinom je dijelom popunjena novom gradnjom. Prevladavaju nove kuće građene opekom, čiji položaj na parceli nije ujednačen. Zbog intenzivne urbanizacije tijekom 20. stoljeća, tradicijske su drvene kuće očuvane tek sporadično (Jembrih, 2012).

U današnje vrijeme imperativi su urbanizacija i industrijalizacija, a sve što je tradicijsko smatra se zaostalim, pa kao posljedica toga nastaju nove kuće, zgrade, a staro se ruši. Poljoprivreda, selo i seljaštvo sve se više napuštaju. Međutim tradicijsko graditeljstvo još se ponegdje može naći u selima poput Šumečana, koje je donekle zapušteno (<http://kajkaviana-magica.eu/>).

Pod tradicijskim graditeljstvom smatramo vjekovno preuzimanje i usmeno predavanje znanja, misli, stečenoga iskustva, dakle svega onoga što je čovjek smislio, ocijenio kao dobro i upravo kao takvo dobro predao budućim pokoljenjima (Moslavac, 1992).

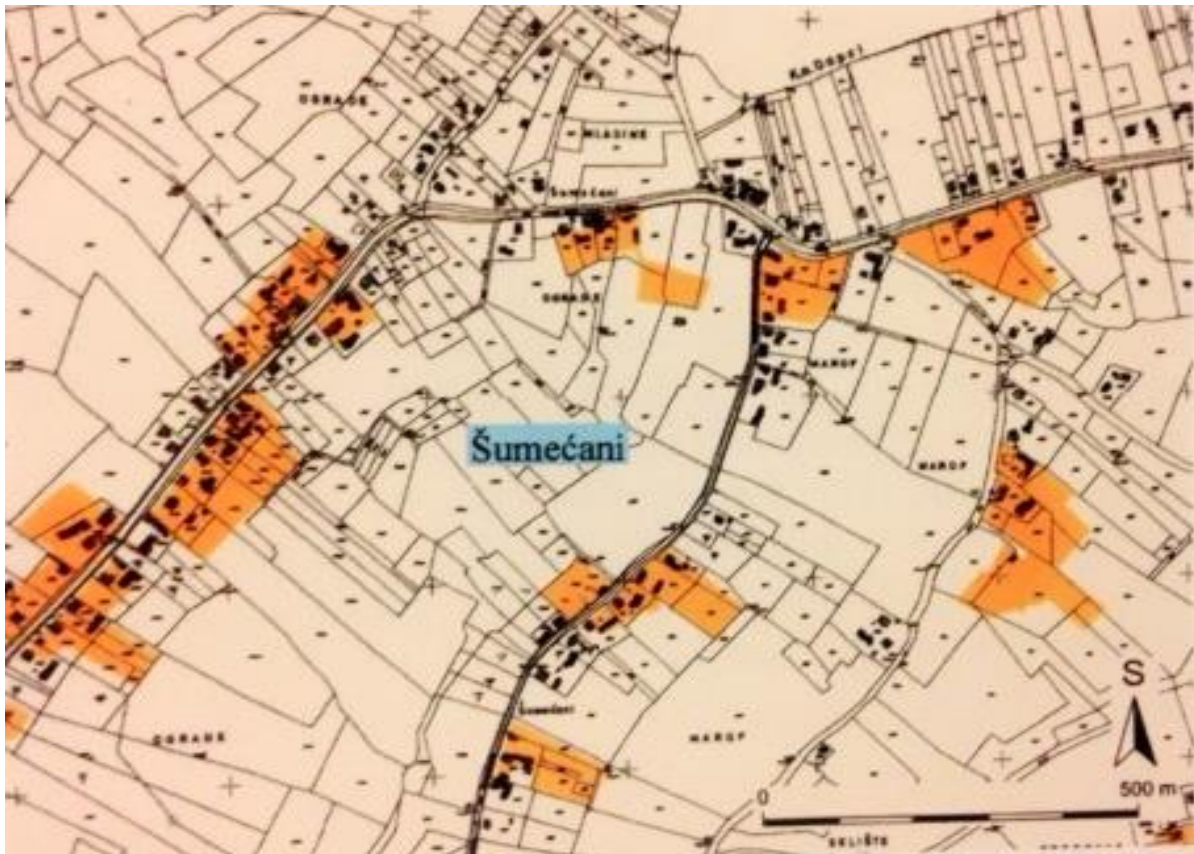
Tradicija je ovdje ujedno i oblik povijesnoga svjedočanstva o cjelokupnosti ideja, običaja, vjerovanja jedne zajednice. Taj oblik svjedočanstva duhovne kulture manifestira se u arhitekturi nizom detalja, od ornamenata, ispisanih parola i dr. Jedna od njih je i stropna greda, zvana sljemenjača ili sljeme na kojoj su zapisivani godina gradnje i ime graditelja. Zajedničku značajku narodnoga graditeljstva moslavačko-posavskoga kraja u prošlosti čini osnovni građevni materijal-hrastovo drvo. Kuće, hiže, iže, kuće na trem, korablje, čardake gradili su seoski graditelji, *cimermani* ili *paliri*, od materijala koji im je bio na dohvat ruke, u njihovoj najbližoj okolini.

Istraživanja su pokazala da je stariji tip gradnje onaj od oblica ili tesane hrastove građe, dok su novije kuće na trem građene od ručno piljenih planjki. Stariji se način očituje i u ugaonom povezivanju greda na tkz. *Hrvaški vugel* s neotesanim uglovima, a međusobno spojenih s drvenim klinovima. Iako je narodno graditeljstvo vezano za sela i prigradska naselja, ipak i unutar urbanih sredina, poput Ivanić-Grada, nalazimo arhitektonske ostatke iz prošlosti (Jembrih, 2012).

Slika 3. Etno kuća u Ivanić Gradu
(<http://kajkaviana-magica.eu/>)

Slika 4. Povijesna karta Šumečana (Jembrih, 2012)

3.MATERIJAL I METODE

3.1. Obuhvat istraživanja

Istraživanje je provedeno u selu Šumečani te okolici Ivanić-Grada i samom gradu Ivanić-Gradu. Selo Šumečani i Ivanić-Grad smješteni su u Zagrebačkoj županiji. Zagrebačka županija nalazi se u sjeverozapadnoj Hrvatskoj i pokriva površinu od 3 060 km². Obrubljuje Grad Zagreb sa zapadne, južne i istočne strane pa se često naziva „zagrebačkim prstenom“.

Selo Šumečani nalazi se u hrvatskoj mikroregiji Moslavini, točnije zapadnoj Moslavini. Nalazi se na prijelazu iz središnje Hrvatske u Slavoniju. Na području Moslavine nalaze se znatni izvori nafte i plina te dio parka prirode Lonjsko polje. U širem smislu na području Moslavine živi blizu sto tisuća stanovnika što ukazuje na gusto naseljenu regiju. Nacionalni sastav je poprilično homogen sa preko devedeset posto Hrvata.

3.1.1 Klima

Klima sela Šumečani je umjereno-kontinentalna. Područje Šumečana također pripada i klimi umjerenog kišnog tipa u kojem srednja temperatura najhladnijeg mjeseca iznosi između -3°C i 4°C. Srednja temperatura najtoplijeg mjeseca nije veća od 22°C. Padaline su podjednako raspoređene tijekom cijele godine, s tim da manje količine padnu u hladnom dijelu godine. Tijekom godine izražena su dva maksimuma padalina; rano ljeto i kasna jesen. Za područje se koriste usporedni podaci prikupljeni u meteorološkoj postaji Čazma (161 m.n.n., 45°36' geografske širine, 17°14' geografske dužine, kategorije postaje- obična). Srednja godišnja temperatura zraka je oko 10° C (<http://bbz.hr/>).

3.1.2. Reljef

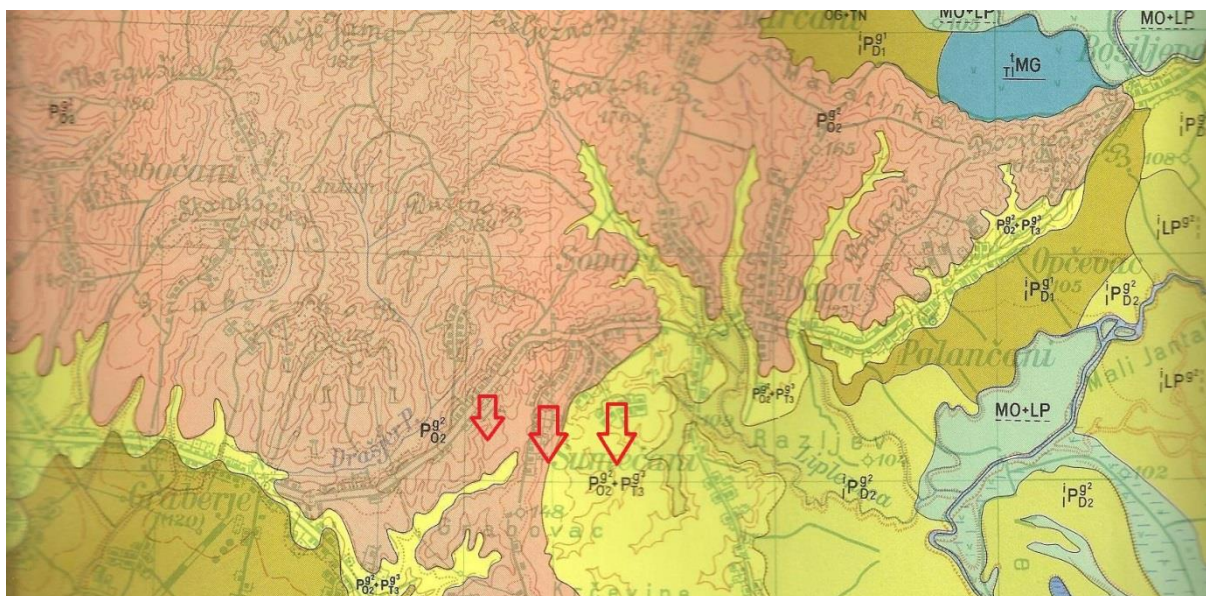
Niska Moslavačka gora spada u panonsku masu. Ona je osamljeni stršenjak (horst) koji se ispinje iz okolnih nizina Lonje, Ilove i Česme. Relativna visina, od Lonje (95 m) do Humke (489 m) iznosi svega 394 m. Međutim, u reljefu Moslavine mogu se izdvojiti tri cjeline različite po genezi, građi i obliku (<http://www.geografija.hr/>).

1. stara arhajska i paleozojska masa sastoji se od eruptivnih i metamornih stijena: granita, dijabaza, pegmatita, gnajsa, tinjčevih škriljevaca, olivinskog gabra i drugih. Na staru kristalinsku jezgru naliježu mlađi kenozojski slojevi, iznad kojih nema mezozojskih naslaga, što dokazuje da je Moslavačka gora za vrijeme tih geoloških doba stršila iz Panonskog mora kao otok. Unutrašnje sile su lomile, spuštale, izdizale i nabirale cijeli masiv i bile su odlučujući agens koji je, u zavisnosti s vanjskim procesima, stvorio današnje oblike reljefa (<http://www.geografija.hr/>).

2. prigorje i podgorje sastavljeno je od mlađih taložnih sedimenata: prapora, pijeska, šljunka, kaolina, gline, ilovače, lapora i vapnenca. Tektonika i vanjski procesi stvorili su od ovog brežuljkastog okružja Moslavačke gore mnogobrojna rebrasta uzvišenja i potočne doline koje su od planinske jezgre radijalno spuštaju u okolne nizine. Po starosti pripadaju neogenim i kvartarnim geološkim razdobljima (<http://www.geografija.hr/>).

3. nizine i doline uz Savu, Lonju, Ilovu i Česmu te pritoke nastale su akumulacijsko-erozivnim radom riječnih tokova, uglavnom tijekom kvartara. Fluvijalno-močvarna nizina Lonjskog polja po svom postanku vezana je za prostore mlađih spuštanja tla. Morfogenetski gledano, to su prostori intenzivne kombinirane fluvijalne i organogeno-močvarne akumulacije (<http://www.geografija.hr/>).

3.1.3. Tlo

Slika 5. Isječak pedološke karte mjerila 1:50 000; sekcija: ČAZMA 3 (Kovačević, 1969).

Na području Šumečana prevladava obronačni tip pseudogleja. Pseudoglej spada u odjel hidromorfnihih tala koje pokazuju znakove prekomjernog vlaženja oborinskom vodom. To je jedno od naših najrasprostranjenijih tala čija površina zauzima 10,4 % sveukupnog tla (Škorić, 1986).

Za ovaj tip tla je značajno da se znakovi hidromorfizma javljaju kao rezultat prekomjernog navlaživanja površinskih dijelova, uglavnom oborinskom vodom (Škorić, 1986).

3.1.4. Seosko turističko gospodarstvo Kezele

Seoski turizam Kezele osnovali su Drago i Dobrila Kezele 2001. godine. Inspiracija je bila odrastanje na selu i ljubav prema ugošćavanju prijatelja i druženju. No, začeci ove priče počinju oko 1968. i obavijeni su mirisima kotlovine i vrevom sajmova i prošćenja u okolici Ivanić-Grada. Te godine se Dragina majka Marija Kezele počela baviti pečenjarenjem pomažući u obrtu Terezije Derifaj koja uskoro odlazi u mirovinu. Marija od nje kupuje tanjur za kotlovinu te zajedno sa suprugom Franjom osniva svoj obrt u kojem zajedno sa sinovima Dragom i Vladom svake subote priprema i prodaje jela, uglavnom kotlovinu i gulaš. Drago ubrzo proširuje ponudu na jela s raznja i roštilj te započinje proizvodnju vlastitog vina koje isto tako prodaje na sajmovima. Obitelj Kezele je na ovaj način pohodila sajmove i pripremala kotlovinu gotovo 30 godina. Osnivanjem Seoskog turizma Kezele spomenuti tanjur je izložen na zidu restorana i najvjerojatnije je najstariji tanjur za kotlovinu u Hrvatskoj (Prospekt Kezele, 2016).

Imanje Kezele, veličine 4 hektara, nalazi se na rubu brežuljkaste šume Marče i okruženo je livadama, oranicama, voćnjacima i vinogradima s prekrasnim pogledom na Moslavačku goru. Obitelj Kezele bavi se proizvodnjom vina, rakija i likera, uzgojem domaćih životinja i očuvanjem autohtone seoske baštine. Dugi niz godina sakupljali su stare selske predmete i utemeljili obiteljsku etnografsku zbirku od 180 izložaka, koja se može razgledati u obnovljenoj kućici iz 1910. godine. Oko 500 starih predmeta izloženo je u dvije stare obnovljene kuće iz 1880. i 1922. godine (Prospekt Kezele, 2016).

Na Seoskom imanju Kezele organiziraju se poslovni sastanci, radionice, rekreacije poput nogometa, jahanja, vožnje fijakerom, pričesti, krizme, vikend ručkovi. Smještajni kapaciteti ovog seoskog gospodarstva označeni su sa 3 zvjezdice (svaka soba ima TV i klimu) i sastoji se od 14 soba sa 30 ležajeva (Prospekt Kezele, 2016).

3.2. Metode rada

3.2.1. Intervju

Metoda intervjuiranja provedena je prema strukturiranom upitniku sa pitanjima koji se nalaze u prilogu (Prilog 1). Intervjui su provedeni sa stanovnicima Šumečanima, u njihovim kućama, 19.02.2016. i 24.02.2016. godine. Svi kazivači odrasli su u Šumečanima, a oni su: gospodin Đuro Božić (rođ. 1933.), gospođa Roža Čanađija (rođ. 1937.), gospodin Mirko Bokun (rođ. 1938.), gospodin Drago Deželić (rođ. 1938.), gospođa Marica Baričević (rođ. 1941.).

Rezultati intervjuera navedeni su u tekstu poglavlje Rezultati rada. Citirani dijelovi su pisani dijalektalno kako bi se održala izvornost. Uz to je priložena i tablica sa lokalnim nazivima vrsta.

3.2.2. Inventarizacija odabranih okućnica u selu Šumečani

Kako bi se stekao uvid u biljne vrste, u radu se dalje nalazi tablica u kojoj je prikazana inventarizacija starijih okućnica na području sela Šumečani. Inventarizacija je obavljena na 5 različitih okućnica u selu Šumečani koje su smještene uz glavnu cestu koja se proteže selom. Okućnice su izgrađene 70-tih godina, protežu se na uskim a dugačkim parcelama. Neke se okućnice trenutno koriste. Slike okućnica nalaze se (u Prilogu 2.)

Inventarizacija biljnih vrsta provedena je na okućnicama (5) intervjuiranih kazivača, koje se i dalje koriste. Inventarizacija je provedena u razdoblju od 15.09.2015. do 24.02.2016. godine na 5 okućnica. Svi inventarizirani prostori su fotografirani, a fotografije se nalaze u prilogu (Prilog 2).

Pri determinaciji biljaka korištena je sljedeća floristička literatura: Lešić i sur. (2004), Tutin i sur. (1968-1980, 1993), Trinajstić (1976), Gelenčir (1991), Erhardt i sur. (2008), Idžojtić (2009).

Nomenklatura vrsti usklađena je prema Erhardt i sur. (2014), Lešić i sur. (2004), bazi podataka Flora Croatica Database (2004) te bazi podataka Grin Taxonomy (2012-2015).

Popis vrsta u tablici naveden je prema kategorijama: jedno- i dvogodišnje vrste; trajnice i geofiti; grmlje, drveće, drvenaste penjačice; a za svaku vrstu u popisu flore navedeni su sljedeći podaci: geografsko podrijetlo, oznaka da li je vrsta ukrasna ili utilitarna (Uk./Ut.). Vrste koje imaju dvojni karakter, ukrasni i utilitarni, uvrštene su u skupinu ukrasnog bilja u slučajevima kad je njihova pojavnost u vrtu bila prvenstveno ukrasne prirode.

3.2.3. Inventarizacija seoskog turističkog gospodarstva Kezele

Obilaskom seoskog gospodarskog turističkog imanja Kezele (slika 6) istražila se primjena bilja, izgled imanja, a biljni materijal inventariziran je prema kategorijama, i to: jednogodišnje i dvogodišnje biljne vrste, trajnice, grmlje, drveće.

Istraživanje je provedeno u razdoblju od 15.09.2015. godine do 24.02.2016. godine na području obiteljskog imanja Kezele. Svi inventarizirani prostori su fotografirani, a fotografije se nalaze u prilogu (prilog 2). Flora je inventarizirana i prikazana po istom načelu kao i kod inventarizacije okućnica.

Slika 6. Zračna slika seoskog imanja Kezele (<http://preglednik.arkod.hr/>).

Radi lakše inventarizacije bilja na seoskom imanju Kezele, imanje je podijeljeno na 7 dijelova.

- Parkiralište
- Glavni ulaz u restoran
- Prostor za sjedenje (terasa)
- Igralište
- Stražnji ulaz u restoran
- Voćnjak
- Prostor za životinje

1. Parkiralište:

Nalazi se uz samu cestu s lijeve strane restorana. Na parkiralištu se ne nalazi puno bilja. Od prilike, kapaciteta je do 100 parkirnih mjesta. Odmah sa parkirališta ulazi se na glavni ulaz u restoran. Ulaz je popločen, te sam ulaz obiluje s nešto više bilja kako bi se gosti osjećali dobrodošli u topao, seoski, domaći, ugostiteljski objekt.

2. Glavni ulaz u restoran:

Kako je već rečeno, glavni ulaz u restoran je popločen kamenim pločama, radi estetskog izgleda i prilagođen lakšem ulasku gosta u sam restoran. Na samom ulasku u restoran postavljena je drvena bačva koja služi kao ljetni šank gdje se poslužuju domaći likeri i rakije. Biljke koje se nalaze u starim loncima i bačvicama daju domaći štih.

3. Prostor za sjedenje (terasa):

Jedan dio prostora za sjedenje prekriven je nadstrešnicom i brajdama vinove loze, dok je drugi dio, otvoren, smješten među borove radi hladovine ljeti. Od prilike ima oko 120 sjedećih vanjskih mjesta. Klupe, stolovi i stolci su drveni kako bi u potpunosti sve dalo domaći, seoski, starinski stil. Putovi do sjedećih mjesta također su popločeni radi lakšeg dolaska gosta do stola.

4. Igralište:

Smješteno je niže od restorana. Cijela površina je zatravljena, ograđena i prilagođena za igru djece. Vikendom je za djecu organizirano jahanje, tako da je taj dio ograđen za tu namjenu. Na igralištu se nalaze ljuljačke, penjalice, prostor za kuglanje i tobogan.

5. Stražnji ulaz u restoran:

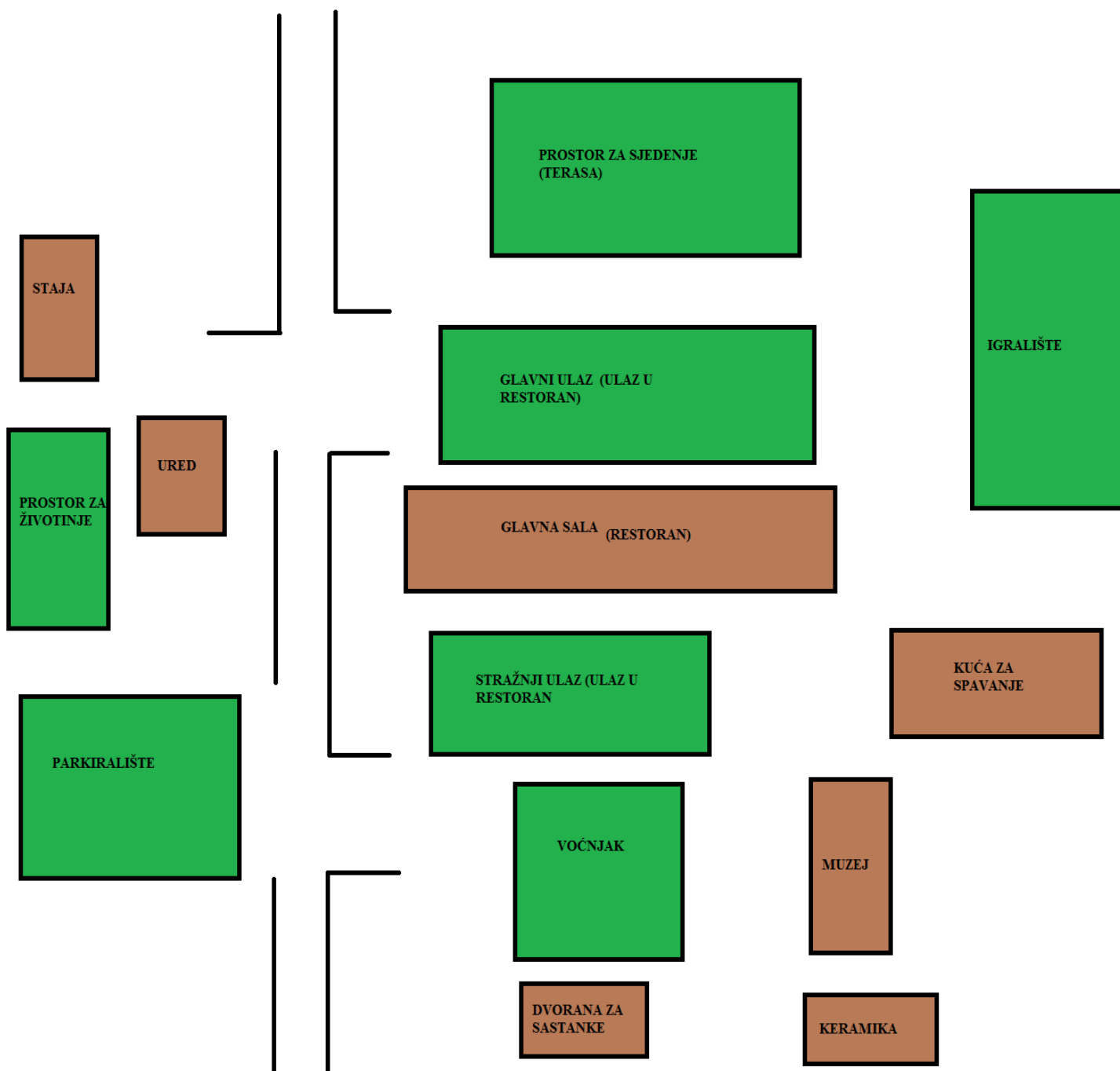
Na stražnji ulaz može se doći i sa parkirališta, a većinom služi kao prolaz do voćnjaka i sale za sastanke koja se nalazi ispod voćnjaka. Na tom ulazu nalazi se ljuljačka za djecu i putići koji vode do kućica u kojima se nalaze sobe. Putovi nisu popločeni, posipani su sitnim kamenčićima kako bi put bio prohodan za vrijeme lošeg vremena. Ovaj je ulaz bogat raznovrsnim biljem, te je vidljiv s ceste.

6. Voćnjak:

Voćnjak je smješten na stražnjem ulazu u restoran. Voćnjak okružuje kuća s restoranom, dvije zgrade s kolekcijom etno predmeta, kuće za smještaj gostiju. Kroz voćnjak je napravljen popločen putić koji vodi u kuću u kojoj se nalaze sobe koje se mogu iznajmiti za noćenje. Voćnjak je osvijetljen.

7. Prostor za životinje:

Prostor za životinje nalazi se niže od parkirališta. Tamo se nalaze svinje, kokoši, patke, zečevi, koze, ovce te konji. Prostor je prvenstveno bio namijenjen samo za uzgoj životinja za prehrambenu namjenu. Kako su se gosti zainteresirali za sami uzgoj životinja, dozvoljen je pristup tom prostoru i za goste koji dolaze u restoran i za goste koji su samo u prolazu te bi razgledali imanje. Ovaj prostor ne obiluje biljem zbog mogućnosti prolaska mehanizacije do životinja i polja koje se nalazi nedaleko od životinjskih nastamba.

Slika 7. Shematski prikaz seoskog imanja Kezele (Silov, 2016)

4. REZULTATI RADA

4.1. Rezultati intervjua

U ovom radu korišten je intervju radi dobivanja informacija o nekadašnjem životu u selu, načinu privređivanja i o samom izgledu okućnica i vrtova. Intervju je proveden sa starijim stanovnicima koji su odrasli u selu Šumečani, i još dan danas žive u selu. Njihovim intervjuiranjem dobiven je jasniji uvid u život prije 60-ak do 80-ak godina. Prikazan je život ljudi i objašnjeno što, kako i zašto su nešto sadili ili sijali.

Na prva tri pitanja intervjua, kako se nekada živjelo na području Šumečana, od čega se živjelo, te što se i kako radilo, kazivači odgovaraju kako se nekada a djelomice i danas, živjelo isključivo od poljoprivrede, u teškim uvjetima. Veoma malo ljudi je bilo zaposleno, i to ljudi koji su završili osnovnu ili srednju školu. Onaj koji nije bio školovan isključivo se bavio poljoprivredom. Skoro svaka kuća u selu imala je polje, uz kuću ili par kilometara udaljeno od kuće do kojih se dolazilo traktorima, a još ranije zaprežnim kolima ili pješice. Na tim poljima uzgajale su se isključivo žitarice. Najčešće žitarice bile su kukuruz, pšenica, raž i ječam. Gospođa Marica Baričević napominje: *„Na poljima koja su bila po par kilometri dalje od naše kuće, kukuruza je bila najviše sijana, jer je trebalo z nečim raniti životinje, a tamo nismo dete sadili salate i krumpira, to se doma iza kuće sadilo. Nikad ne znaš ko ti more krasti to s polja, nisi blizu da vidiš.“*

Nekadašnja okućnica u Šumečanima bila je ograđena drvenom ogradom na samom ulasku u dvorište, imala je blatne, nepopločene putove koji su vodili do sredine dvorišta na kojem se ponegdje našlo nešto trave koju bi pasle kokoši i ostale životinje koje su se tada držale. U tom zatvorenom prostoru oko kuće nalazile su se štale, te ograđeni prostori za kokoši, purane i race. Iza kuće, štala i objekata za životinje, nalazio se prostor za odlaganje stajskog gnoja. Kraj odlagališta stajskog gnoja protezao se najvećom površinom vrt za uzgajanje povrtnih i uz žicu, na samim krajevima vrta, voćnih vrsta. O izgledu okućnice, gospodin Đuro Božić je rekao: *„Za cvijeće oko kuće brinula se moja baba, a ja sam djete drago popravljao ograde, ranio životinje, vodio na pašu i radio teže poslove. U dvorištu je uvijek bilo blata, jer smo imali životinje koje su dobro došle dok ima trave da nismo morali kositi“*. Gospođa Roža je napomenula: *„Iza kuće sam imala vrt, koji sam sama radila. Uz štalu držali smo zečeve u kavezu, a od gnoja koji se skupio od životinja, gnojili smo vrt i*

polje. Sada sam ostarila i nemogu ništa, ali lijepo je sjetiti se vremena kad sam bila mlada“.

Uređenju okućnice nije se pridavala velika pažnja, jer ona nije kao danas imala reprezentativnu ulogu, već su se na okućnici odvijale poljoprivredne radnje, te su i životinje slobodno šetale dvorištem i pasle. Tek bi se ponegdje na nekom drvenom prozoru drvene stare kuće pronašla pokoja cvjetna vrsta, te digao izgled same okućnice. Gospođa Roža Čanađija govori: *„Mi žene na selu nismo imale puno vremena ukrašavati dvorište, jer je to bilo tako blato i nisi mogo puno napraviti, na prozoru smo imali malo cvijeća jer se na dvoru nije moglo ostaviti jer bi životinje sve potrgale.“*

U dvorištima nije bilo nikakvih popločenja. Jedino što je bilo popločeno, i to ciglama, je put od ceste do samih ulaznih vrata drvene kuće. Putovi do staja i vrtova iza kuća bili su utabani, bez ikakvog popločenja. Gospodin Drago Deželić kaže: *„Navek smo imali čizme i hodili tako, i mi i susedi, i svima nam je bilo dobro. Traktorom smo ulazili u dvorišta i nikome nije smetalo blato. Ja sam samo jednom dok je bila velika kiša stavil drvene grede na zemlju do vrta iza da morem po salatu otići da baš ne propadnem u zemlju.“* U vrtovima su također bile ugažene stazice, a oko voćaka se nalazila trava.

Vrtovi koji su najčešće bili smješteni iza kuće, iza štala i nastamba za životinje, bili su ograđeni žicom ili drvenom ogradom. Kako je svako dvorište bilo slične strukture, vrtovi od jednog i drugog susjeda nalazili su se tik uz vlastite vrtove. Voćke su se nalazile uz samu ogradu u vrtu, dok se u vrtu uzgajalo i povrće i bobičasto voće i ljekovito bilje. U vrtovima se nalazilo puno vrsta, a najčešće je to bilo povrće: rajčica, paprika, luk, krumpir, radič, salata, grašak, mahune, grah, poriluk. Gospodin Mirko Bokun napominje: *„Navek je bilo sega od povrća i uvek nam je uspevalo, salate je bilo da smo delili, a moja žena je navek morala imati graha, jer grah najviše volim!“* Od voćnih vrsta nalazilo se svega po malo: šljiva, trešnja, višnja, jabuka, kruška i marelica. To su bile najčešće voćne vrste. U vrtu se moglo pronaći i jagode, ali u rijetkim kućanstvima. *„Voćaka smo svakakvih imali, i delili unucima kad su nam došli i davali deci u selu da odu si nabrati, a jagode ko je imal bil je bolje staješi u selu.“* govori gospođa Roža.

Od začinskog bilja moglo se naći ružmarin, celer, peršin i pelin. Gospođa Marica Baričević kaže: *„Nismo mi to puno pazili i koristili. Koristilo se jer je navek u vrtu ostalo mesta pa na kraju gredice smo uvek tak nekaj posijali i posadili da bude tu ako nam bude*

trebalo. Pelina je moj muž koristio za rakiju, a ja sem ovaj celer i peršin kad sam kuvala znala metniti u jelo“.

Cvijeća i ukrasnog bilja bilo je u najmanjoj mjeri, jer ono nije imalo nikakvu upotrebnu vrijednost. Uzgajale su se po rubu dvorišta biljne vrste koje su se nosile na groblje i u crkvu, npr: krizanteme, gladiole i ljiljane. Ispred kuće, u prostoru do ceste bilo je samoniklog bilja poput jaglaca, visibaba, te ivančica. Gospođa Marica Baričević kaže: *„U crkvu smo nosili ljiljane, zumbule i narcise. Na groblju smo sadili mačuhice i nosili krizanteme“* Na drvenim prozorima u lončićima uzgaljale su se mačuhice, a ispred kuće znala je krasiti okućnicu crvena ruža, koja je bila česta u tom kraju.

U Šumečanima ni jedna okućnica nije imala krušnu peć. U kućama se grijalo na peć na drva, ali vani u dvorištu nije bilo krušnih peći. Svaka okućnica u selu imala je bunar, kao izvor vode za piće i za zalijevanje vrta i zahtjevnih kultura u polju. Gospodin Mirko Bokun govori: *„Bunare smo svi u selu imali, i to sem znao vući vodu po desetak puta na dan. Krušne peći nije bilo, sve se peklo u kući, i to u našem kraju nije bilo da se ima“.*

U ovome radu, osim prisustva samih biljnih vrsta u vrtovima i okućnicama Šumečana, bitni su i nazivi biljnih vrsta koji se još i danas koriste. Zbog opasnosti od gubitka lokalnih naziva biljnih vrsta, prilikom intervjua i obilaskom seoskog imanja Kezele, razgovarajući s ljudima, zabilježila sam lokalne nazive bilja, s ciljem da se očuva tradicija.

U Tablici 1. prikazani su latinski lokalni nazivi biljnih vrsta koje su prevladavale na području Šumečana.

Latinski naziv	Lokalni naziv
<i>Allium cepa</i> L.	črlenec
<i>Allium porrum</i> L.	luk por
<i>Allium sativum</i> L.	beli luk
<i>Althaea officinalis</i> L.	guščja trava
<i>Armoracia rusticana</i> G.Gaertn., B.Mey. & Scherb..	ren
<i>Artemisia absinthium</i> L.	golčika
<i>Brassica oleracea</i> L.	zelje
<i>Brassica rapa</i> subsp. <i>rapa</i> L.	povrtnica
<i>Chrysanthemum</i> L.	gumbeki
<i>Convallaria majalis</i> L.	đurđevak
<i>Cornus mas</i> L.	drenek
<i>Corylus avellana</i> L.	lešnjak
<i>Cotoneaster</i> L.	dunjarica
<i>Crataegus</i> L.	glogovina
<i>Cucumis sativus</i> L.	vugorek
<i>Cucurbita pepo</i> L.	tikvanja
<i>Helianthus annuus</i> L.	suncovrat
<i>Hordeum vulgare</i> L.	jačmen
<i>Juglans regia</i> L.	joher
<i>Lactuca sativa</i> L.	šalata
<i>Matricaria chamomilla</i> L.	ganilica
<i>Mentha</i> L.	nana
<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	bažul
<i>Pyrus communis</i> L.	ruška
<i>Rosa canina</i> L.	šipek
<i>Rosa</i> spp. L.	šipkovača
<i>Sambucus nigra</i> L.	bezek
<i>Sempervivum tectorum</i> L.	uhovnik
<i>Solanum tuberosum</i> L.	kromper
<i>Taraxacum austriacum</i> L.	radič
<i>Urtica dioica</i> L.	žeža
<i>Viburnum opulus</i> L.	žgenci
<i>Vitis vinifera</i> L.	grozdje
<i>Zea mays</i> L.	kukuriza

Tablica 1. Latinski i lokalni naziv vrsta

4.2. Inventarizacija okućnica na području sela Šumečani

Porodica	Vrsta	Porijeklo	Namjena	1.	2.	3.	4.	5.	Uk.
Jedno- i dvogodišnje vrste									
<i>Asteraceae</i>	<i>Calendula officinalis</i> L.	Sj. Afrika	Uk.	-	-	-	-	+	1
<i>Solanaceae</i>	<i>Petunia</i> sp.	Brazil	Uk.	-	+	-	-	-	1
<i>Violaceae</i>	<i>Viola</i> × <i>wittrokiana</i> Gams.	Europa	Uk.	-	+	-	+	+	3
Trajnice i geofiti									
<i>Agavaceae</i>	<i>Yucca filamentosa</i> L.	Sj. Amerika	Uk.	-	+	-	-	+	2
<i>Apocynaceae</i>	<i>Vinca minor</i> L.	Europa	Uk.	-	+	-	-	-	1
<i>Brassicaceae</i>	<i>Nasturtium officinale</i> L.	Europa	Uk.	-	-	+	-	-	1
<i>Caryophyllaceae</i>	<i>Dianthus caryophyllus</i> L.	Europa	Uk.	-	-	+	-	+	2
<i>Crassulaceae</i>	<i>Sempervivum tectorum</i> L.	Amerika	Uk.	-	-	+	+	-	2
<i>Hydrangeaceae</i>	<i>Hydrangea macrophylla</i> L.	J. i I. Azija	Uk.	-	-	-	+	-	1
<i>Iridaceae</i>	<i>Iris</i> sp.	Europa	Uk.	-	-	-	-	+	1
<i>Lamiaceae</i>	<i>Lavandula angustifolia</i> L.	Europa	Uk.	-	-	-	-	+	1
<i>Paeoniaceae</i>	<i>Paeonia officinalis</i> L.	Europa	Uk.	-	+	+	-	+	3
<i>Primulaceae</i>	<i>Primula vulgaris</i> L.	J. Europa	Uk.	-	-	+	-	+	2
<i>Rosaceae</i>	<i>Rosa</i> sp.	Azija	Uk.	-	+	+	+	+	4
Grmlje									
<i>Adoxaceae</i>	<i>Viburnum opulus</i> L.	Azija	Uk.	-	+	-	-	+	2
<i>Buxaceae</i>	<i>Buxus sempervirens</i> L.	S. Afrika	Uk.	-	-	+	-	-	1
<i>Cupressaceae</i>	<i>Cupressus sempervirens</i> L.	Europa	Uk.	-	-	-	+	-	1
<i>Oleaceae</i>	<i>Forsythia europaea</i> L.	I. Azija	Uk.	-	-	-	+	-	1
	<i>Syringa vulgaris</i> L.	Europa	Uk.	-	+	-	+	-	1
Drveće									
<i>Juglandaceae</i>	<i>Juglans regia</i> L.	Azija	Ut.	+	-	-	-	-	1
<i>Magnoliaceae</i>	<i>Magnolia grandiflora</i> L.	Azija	Uk.	+	-	-	-	-	1
<i>Rosaceae</i>	<i>Malus domestica</i> L.	Azija	Ut.	-	-	+	-	-	1
	<i>Prunus domestica</i> L.	Azija	Ut.	-	-	+	+	-	2

Tablica 2. Popis biljnih vrsta na 5 okućnica na području Šumečana.

Iz tablice 2. vidljive su 21 porodica i 23 vrste. Najmanje ima jednogodišnjih i dvogodišnjih biljnih vrsta (3 komada). Trajnica ima u najvećem broju (11 komada) i to najviše na okućnici 3 i okućnici 5. Najčešće trajnice su: *Dianthus caryophyllus* L. i *Rosa* sp.. Grmlja (5 komada) ima na 4 od 5 okućnica, a najčešća je vrsta *Viburnum opulus* L..

Drveća (4 komada) ima na 3 od 5 okućnica. Najčešće su voćne vrste poput: *Malus domestica* L. i *Prunus domestica* L..

4.3. Inventarizacija seoskog turističkog gospodarstva Kezele

Porodica	Vrsta	Porijeklo	Namjena	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Uk.
Jedno- i dvogodišnje vrste											
<i>Violaceae</i>	<i>Viola × wittrockiana</i> Gams.	Europa	Uk.	-	+	+	-	-	-	-	2
Trajnice i geofiti											
<i>Amaryllidaceae</i>	<i>Narcissus</i> sp.	Sj.Amerika	Uk.	-	-	-	-	+	-	-	1
<i>Asparagaceae</i>	<i>Hosta undulata</i> L.	Azija	Uk.	-	+	+	-	-	-	-	2
	<i>Hyacinthus orientalis</i> L.	J. Azija	Uk.	-	-	-	-	+	-	-	1
<i>Crassulaceae</i>	<i>Sedum acre</i> L.	Azija	Uk.	+	-	-	-	-	-	-	1
	<i>Sempervivum tectorum</i> L.	Meksiko	Uk.	-	+	-	-	-	-	-	1
<i>Geraniaceae</i>	<i>Pelargonium zonale</i> L.	Afrika	Uk.	-	+	-	-	+	+	-	3
<i>Hydrangeaceae</i>	<i>Hydrangea anomala</i> L.	Brazil	Uk.	-	-	-	-	+	-	-	1
<i>Iridaceae</i>	<i>Tulipa gesneriana</i> L.	Azija	Uk.	+	-	-	-	+	-	-	2
<i>Lamiaceae</i>	<i>Ajuga reptans</i> L.	Amerika	Uk.	+	-	-	-	-	-	-	1
	<i>Lavandula angustifolia</i> L.	Europa	Uk.	-	+	-	-	-	-	-	1
<i>Saxitragaceae</i>	<i>Bergenia corditolia</i> L.	Afrika	Uk.	-	+	-	-	-	-	-	1
Grmlje											
<i>Betulaceae</i>	<i>Corylus avellana</i> L.	Azija	Ut.	-	-	-	-	+	-	-	1
<i>Cupressaceae</i>	<i>Juniperus communis</i> L.	Europa	Uk.	-	-	+	-	-	-	-	1
<i>Lamiaceae</i>	<i>Lavanadula angustifolia</i> L.	Europa	Uk.	+	-	-	-	-	-	-	1
	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Europa	Uk.	-	-	+	+	-	+	-	3
<i>Paeoniaceae</i>	<i>Paeonia pendula</i> L.	Europa	Uk.	-	-	-	-	+	-	-	1
<i>Rosaceae</i>	<i>Prunus laurocerasus</i> L.	Azija	Uk.	-	-	+	-	-	-	-	1
Drveće											
<i>Belulaceae</i>	<i>Betula pendula</i> L.	Sj.Amerika	Uk.	-	-	-	-	+	-	-	1
	<i>Carpinus betulus</i> L.	Sj.Amerika	Uk.	-	-	-	-	-	-	+	1
<i>Fabaceae</i>	<i>Robinia pseudocacia</i> L.	Sj.Amerika	Ut.	-	-	-	-	-	-	+	1
<i>Juglandaceae</i>	<i>Juglans regia</i> L.	Azija	Ut.	+	-	+	-	-	+	-	3
<i>Moraceae</i>	<i>Morus alba</i> L.	Azija	Ut.	+	-	-	-	-	-	-	1
<i>Rosaceae</i>	<i>Malus domestica</i> L.	Azija	Ut.	-	-	-	-	-	+	-	1
	<i>Prunus avium</i> L.	Azija	Ut.	-	-	-	-	-	+	-	1
	<i>Prunus domestica</i> L.	Azija	Ut.	-	-	-	-	-	+	-	1
	<i>Prunus persica</i> L.	Azija	Ut.	+	-	-	-	-	-	-	1
	<i>Pyrus communis</i> L.	Europa	Ut.	-	-	-	-	-	+	-	1
	<i>Rosa</i> sp.	Azija	Uk.	-	+	-	+	+	+	-	4
<i>Rutaceae</i>	<i>Citrus limon</i> L.	Europa	Ut.	-	-	-	-		+	-	1
<i>Salicaceae</i>	<i>Salix babylonica</i> L.	Azija	Uk.	-	+	-	+	-	-	-	2
Drvenaste penjačice											
<i>Vitaceae</i>	<i>Vitis vinifera</i> L.	Europa	Ut.	-	-	+	-	-	-	-	1

Tablica 3. Popis biljnih vrsta na seoskom turističkom gospodarstvu Kezele

Iz Tablice 3. vidi se da na području „Parkiralište“ (1) nema jednogodišnjih i dvogodišnjih biljnih vrsta. Od trajnica pojavljuju se: *Sedum acre* L., *Tulipa gesneriana* L. i *Ajuga reptans* L.. Od drveća je prisutno orah i mlada bijela murva. Imaju ulogu stvaranja hlada. Od grmlja najčešće se pojavljuje lavanda koja se ne uklapa u prostor. Najčešća porodica je *Crassulaceae*, a najbrojnija vrsta je *Lavanadula angustifolia* L.

Na području „Glavni ulaz u restoran“ (2) vidi se da su trajnice (5 komada) najbrojnije u ovom djelu seoskog imanja Kezele. Žalosna vrba nalazi se na samom ulazu kraj drvene ograde koja ljeti radi veliki hlad, a i u proljeće prekrasno izgleda. Dvogodišnje i jednogodišnje biljne (1 komad) vrste nisu prisutne u velikom broju, no svejedno se prekrasno uklapaju u seoski turizam. Najčešća vrsta je *Viola × wittrockiana* Gams. Iz porodice *Violaceae*. Prisutna je u raznolikim, šarenim, ukrasnim lončićima.

Na području „Prostor za sjedenje (terasa)“ (3) vidi se da je od trajnica prisutna sam *Hosta undulata* L.. *Viola × wittrockiana* Gams. smještena je u stare lonce kako bi se dobio taj poseban seoski štih. Od grmlja pojavljuju se *Juniperus communis* L., *Rosmarinus officinalis* L. i *Prunus laurocerasus* L.. Vinova loza, kao drvenasta penjačica, posađena je tako da se penje uz drveni stup nadstrešnice. Također kao i mnoge biljke na imanju Kezele ima ulogu stvaranja hlada. Biljke koje se nalaze na ulazu u restoran, nalaze se i na terasi.

Na području „Igralište“ (4) vidljiva je velika travnata površina smještena niže od ulaza u restoran. Na igralištu nema biljaka kako bi djeca imala više prostora za igru. Ruža se nalazi uz ogradu na početku igralište, te ne smeta djeci u igri. Vrba je smještena kraj betonskog igrališta, te također ima ulogu stvaranja hlada.

Iz Tablice 3. na području „Stražnji ulaz“ (5) vidljivo je da je ulaz bogat trajnicama (5 komada) poput tulipana, narcisa i hortenzija. Dvogodišnjih biljaka nema, a od drveća (2 komada) je prisutna breza i obična lijeska koje se nalaze uz drvenu ogradu uz cestu.

Na području „Voćnjak“ (6) vidljivo je da su najbrojnije voćne biljne vrste (6 komada). Prepoznaju se orah, višnja, šljiva, kruška, jabuka, te limun posađen u drvenu posudu. Najbrojnije su vrste iz porodice *Rosaceae*. Od trajnica prisutne su pelargonije posađene u različite stare posude. Jednogodišnjih i dvogodišnjih biljnih vrsta nema, a u najvećoj količini, najbrojnija je drvenasta penjačica *Rosa* sp.

Na području „Prostor za životinje“ (7) vidljivo je da nema puno biljnih vrsta. Zbog pristupa mehanizacije i hranjenja životinja, posađena su samo stabla bagrema i običnog graba: *Carpinus betulus* L. i *Robinia pseudocacia* L.

Sve ukupno na seoskom turističkom gospodarstvu Kezele izbrojano je 22 porodice, među kojima je najčešća bila porodica *Rosaceae*. Iz porodice *Rosaceae* izbrojano je 7 vrsta, što je najveći broj, dok je najrjeđa bila vrsta *Citrus limon* L. iz porodice *Rutaceae*. Sve ukupno bilo je 32 vrste, većinom ukrasne namjene.

4.4. Prijedlog uređenja seoskog turističkog gospodarstva Kezele

Uređenje okoliša i vrta turističkog seoskog obiteljskog gospodarstva jednako je zahtjevan i važan posao kao i uređenje samog objekta za prihvata gostiju. Atraktivnost cjelokupnog gospodarstva mjeri se upravo stupnjem uređenosti okoliša (okućnice, dvorišta), a vrlo je bitno znati kako gost prilikom dolaska na turističko seosko obiteljsko gospodarstvo svoju prvu impresiju (pozitivnu ili negativnu) stvara na osnovu uređenosti okoliša.

Također, prilikom promocije turističkog seoskog obiteljskog gospodarstva (bilo brošurama, katalogima ili internetom) najviše se koriste fotografije vanjskog dijela gospodarstva.

Uređen okoliš i vrt imaju, osim faktora privlačnosti i drugu, ne manje vrijednu svrhu u cilju prezentacije seoskog turizma kao promotora prirodne i kulturne baštine određenog kraja – npr. stvaranjem dojma kultiviranog domaćinstva s tradicijskim elementima, očuvanjem bioraznolikosti (raznovrsnosti) starih sorti voća, povrća, cvijeća, ukrasnog, začinskog i ljekovitog bilja, ili očuvanjem autohtonih pasmina domaćih životinja.

Vrste koje su izabrane za plan sadnje tipične su za područje Šumečana. Cilj je urediti seosko imanje Kezele tako da se dobije predodžba o nekadašnjem načinu života na selu.

Od voćnih vrsta posadile bi se kruške-petrovke, trešnje-črnice i dunje. Na području „voćnjak“ nalazi se lako obradiva prazna parcela na kojoj bi se nalazio povrtnjak u kojem bi se uzgajali grašak, peršin, celer, salata, endivija, radič, cikla, krastavci, luk, paradajz. Povrtnjak bi bio ograđen drvenom ogradom. Služio bi kao ogledni primjer djeci. Omogućilo bi se djeci da uđu i vrt i nauče nešto o povrću i samom uzgoju povrća.

Za uređenje samog imanja koristile bi se biljne vrste poput fuksija, pelargonija, jorgovana, ruža i ljiljana. Biljna vrsta *Lavandula angustifolia* L. u velikim je količinama prisutna na sesokom imanju Kezele što je neobično za ovo područje Moslavine. Prijedlog je ukloniti lavandu i umjesto nje posaditi biljnu vrstu koja je tipična za ovo područje kao npr: *Paeonia pendula* L.

Na području „Parkiralište“ zadovoljavajuće su biljne vrste. Biljne vrste su smještene na „otocima“ koji su ograđeni drvenim daskama, te štite biljke pri parkiranju vozila. Prijedlog je postaviti 2, 3 klupice za sjedenje, kako bi ljudi imali na što odložiti stvari iz auta, i sjesti čekajući vozača. Drvene klupice bi se dobro uklopile u ambijent parkirališta. Ostalo je dovoljno mjesta za sadnju 2 do 3 stabla, u svrhu stvaranja hlada parkiranim automobilima.

Na području „Prostor za sjedenje-terasa“ nalazilo bi se više vinove loze koja bi imala ulogu stvaranja hlada, a trajnice posađene u raznobojne, starinske lončice postavile bi se izvan prostora za sjedenje zbog lakšeg prolaska. Na tim bi se prostorima, uz nadstrešnicu, dobro uklopile velike, visoke, drvene posude u kojima bi se nalazili ukrasni grmići, poput *Pieris japonica* L. Stari plugovi i kola ne bi se miješali s biljkama zbog nepotrebnog kiča, već bi stajali na dvorištu kao ogledni primjerak. Područje „Glavni ulaz“ je odmah uz terasu za sjedenje. Ulaz je minimalistički uređen, prohodan i ima dovoljno mjesta za primiti veći broj ljudi u grupama.

Na području igrališta ima puno neiskorištenog prostora na kojem bi se izgradili „živi šatori“. Postavili bi se drveni kolci u piramidu spojeni na vrhu. Uz svaki kolac posijao bi se brzorastući ukrasni grah koji bi se peljao uz kolac, te tako rastući napravio „živi šator“. Isto tako, trebalo bi obnoviti postojeće igralište, te posaditi voćne vrste poput jagoda, malina i kupina.

Ostatak seoskog turističkog imanja Kezele uređeno je decentno, minimalistički, u skladu sa tradicijom.

5. RASPRAVA

Intervjuiranjem starijih stanovnika sela Šumečani utvrđeno je da se nekada živjelo isključivo od poljoprivrede, a malo je mještana bilo zaposleno na nekom drugom radnom mjestu. Na poljima su se uzgajali kukuruz, pšenica, raž, kao i neke povrtlarske kulture (kupus, krumpir, mahune, ...). Uz kuću, uzgajalo se u ograđenim povrtnjacima luk, salata, celer, mrkva. Voćne vrste su bile smještene iza kuće, u vrtovima, a najčešće su bile jabuka, šljiva, kruška. Staze nisu bile opločene, pa su okućnice bile blatnjave. Perad je pasla po dvorištu što je onemogućavalo uzgoj ukrasnog bilja, osim poneke lončanice na prozorima. Intervjuom na području sela Ozalj, Rajković (2015) ustanovila je također da je stanovništvo preživljavalo od poljoprivrede, da su okućnice na području Ozlja bile slične okućnicama na području Šumečana: drvena gradnja, blatnjavi putovi, bez popločenja. Okućnice su u jednom i drugom području imale boravišnu, parkirališnu i estetsku ulogu. Vrtovi su na području Ozlja bili ograđeni drvenom ogradom, također je tako bilo i na području Šumečana. Lokalni nazivi bilja se u 60 posto podudaraju, biljke koje su se nosile u crkvu su iste, od voćaka su se uzgajale jabuke, šljive, kruške, isto kao i u Šumečanima.

Intervjuom na području sela Barat u Istri, Burić (2014) također je ustanovila da je stanovništvo preživljavalo od poljoprivrede, da su se iste biljne vrste nosile u crkvu, da su se sadile jabuke i šljive, dok se građa samih okućnica uvelike razlikovala. U Istri su okućnice građene od kamena, dok u Šumečanima prevladavaju samo drvene kuće. Burić (2013) navodi kako su okućnice u Istri imale popločene putove, od biljnih vrsta prevladavale su maslina i lavanda. Na seoskom imanju Kezele također možemo primijetiti učestalo pojavljivanje lavande, u čemu je dosta slično selu Barat. Vrtovi u selu Barat bili su ograđeni kamenom ogradom, i poneka okućnica je imala i krušnu kamenu peć, dok okućnice u selu Šumečani, ograđene kamenom ogradom nisu imale krušne peći, samo bunare.

Milakara (2012) navodi kako je tradicijski posavski vrt u području Krapje sačinjavalo mnoštvo cvijeća, a najviše na ulazu u dvorišta te na taj način usmjeravale prolaznika na pravi put, dok domačice na području Šumečana nisu imale vremena za sadnju cvijeća po dvorištu, već su poneke biljne vrste poput *Pelargonium zonale* L. uzgajale na prozoru. U crkvu i na groblje se nosilo vlastito cvijeće, vlastiti aranžmani, kao i u selu Šumečani. Voćnjaci su se nalazili iza kuće, okućnice su bile ograđene drvenom ogradom, od povrtnica sadile su se rajčice, grah, salate, od voćnih vrsta jabuke, šljive. Iza okućnica, ili

nekoliko kilometara dalje od okućnica nalazile su se oranice na kojima su se uzgajale veće količine hrane za stoku. Na tim su se površinama uzgajale i veće povrtno vrste (krumpir, sve vrste povrća, kukuruz u simbiozi sa grahom, pšenica, ječam). Područje Krapje uvelike je slično području Šumečana i mnogi običaji su isti, a tako i odabir biljnih vrsta.

Nažalost nema mnogo podataka o nekadašnjem životu na ovome području pa je zbog toga proveden intervju sa stanovnicima starije dobi kako bi se što bolje mogao predočiti nekadašnji život u Šumečanima.

Što se tiče začinskog bilja, najviše se uzgajao peršin *Petroselinum sativum* L.. Od voćnih vrsta najučestaliji je bio orah, jabuka, šljiva, kruška, trešnja. Cvijeće tada nije imalo bitnu ulogu u životima seoskih ljudi, iako ga ispred svake okućnice možemo naći. Cvijeće se uzgajalo radi ljepše okućnice i zbog toga što se nosilo u crkvu i na groblje.

Provedenim istraživanjem i inventarizacijom biljnih vrsta došlo se do podataka o najzastupljenijim biljnim vrstama koje su se uzgajale na okućnicama sela Šumečani. Najmanji broj biljnih vrsta bio je na okućnici u kojoj živi najstarija gospođa koja je sudjelovala u intervjuu, što je bilo i za očekivati jer živi sama i nije u mogućnosti brinuti se o okućnici. Najzastupljenije biljne vrste bile su *Primula vulgaris* L., *Prunus domestica* L., *Rosa* sp., *Viola x wittrockiana* Gams. Vrsta *Vitis vinifera* L. na onim okućnicama u kojima je prisutna, smještena je iza kuće. Trajnice su bile najbrojnije na inventariziranim okućnicama, dok je najmanji broj bilo jednogodišnjeg i dvogodišnjeg bilja.

Na temelju intervjua i provedenog istraživanja načinjen je prijedlog sadnje za uređenje seoskog imanja Kezele koji je sačuvao izvornost i autohtonost pa će se u skladu s time i saditi vrste koje su tradicijom i autohtonošću vezane sa Šumečanski kraj.

Provedenim intervjuom, te provedenom inventarizacijom biljnih vrsta došlo se do podataka o najzastupljenijim biljnim vrstama koje su se uzgajale na području Šumečana. Na seoskom imanju Kezele, najmanji broj biljnih vrsta pa tako i porodica bilo je u području „Prostor za životinje“, što se moglo i očekivati. Najzastupljenije biljne vrste koje se pojavljuju na seoskom imanju Kezele su *Lavanda angustifolia* L. i *Viola × wittrockiana* Gams. Lavanda se još od davnih vremena koristila i kao ukrasna biljna vrsta na okućnicama, te je bila karakteristična za dalmatinske krajeve. Seosko imanje Kezele lavandu, kao biljnu vrstu, ima u velikim količinama što je neobično za ovo područje

Moslavine. Maćuhica, kao biljna vrsta prisutna je u različitim lončićima, posudama, lavorima, što je tipično i prihvatljivo za ovo područje i ovu vrstu seoskog imanja.

Paeonia sp. se fantastično uklapa u ulazno dvorište samog imanja. To je biljka koju su bake, starije gospođe, na području Moslavine nosile u crkvu, groblje i sadile u dvorištu. Na samom ulazu goste vraća u djetinjstvo svojim izgledom, bojom, mirisom. Uz malo manju količinu zeljastih biljnih vrsta, dolazimo do veće zastupljenosti drvenastih biljnih kultura. Razlog zastupljenosti oraha je u upotrebnosti plodova, najlakšeg održavanja jer ne zahtjeva orezivanje i zaštitu za razliku od ostalih voćaka, te s ciljem održavanja hladovine na ulaznim dijelovima imanja. *Rosa* sp. prisutna je skoro u svim dijelovima imanja. Biljna vrsta koja ne zahtjeva veliku brigu i pažnju, a opet osvaja svojim izgledom, odlično se uklopila u svaki dio seoskog imanja. Djelomice, da se drži do tradicije govori podatak da se među najzastupljenijim biljnim vrstama mogu naći ruže, tulipani, maćuhice.

6. ZAKLJUČAK

Intervjuom starijih stanovnika sela Šumečani ustanovljeno je da je u uzgoju prevladavalo utilitarno bilje, da su okućnice bile neopločene i imale prvenstveno gospodarsku ulogu. Ratarske kulture i glavni povrtni usjevi uzgajali su se na oranicama, a uz kuću se nalazio ograđeni povrtnjak s mrkvom, salatam, rajčicom, paprikom, mahunama, ukrasno bilje primjenjivalo se na prozorima kao lončanice, a od vrsta koje su se koristile za kićenje domova, crkava, raspela i groblja kazivači ističu jorgovan, krizanteme, gladiole, te ljiljane.

Inventarizacijom okućnica na području Šumečana pronađene su ukupno 23 vrste iz 4 porodice. Najbrojnija je bila porodica *Rosaceae*, dok je najučestalija vrsta bila *Rosa* sp. Prevladavale su drvenaste vrste ukrasnog karaktera.

Inventarizacijom seoskog turističkog gospodarstva Kezele pronađeno je ukupno 32 vrste iz 17 porodica. Najbrojnija porodica bila je *Rosaceae* sa velikim brojem voćnih vrsta. Najučestalija vrsta bila je *Lavnada angustifolia* L.

Prijedlog uređenja seoskog turističkog gospodarstva Kezele predviđa zadržavanje postojećeg stanja na 60 posto imanja, a promjene se sugeriraju u djelu „Voćnjak“ u smislu podizanja ograđenog povrtnjaka; „Dječje igralište“ gdje bi se pomoću biljaka stvorile zanimljive strukture za dječju igru.

Na kraju dolazimo do zaključka da razvojem novih tehnologija selo nažalost gubi svoj identitet i autentičnost. S obzirom na sve veći razvoj ruralnog turizma na području Šumečana, potrebno je pažljivo upravljanje resursima, kako bi se zadržala autohtonost. S ciljem tradicije i autohtonosti pri uređenju okućnica trebalo bi posvetiti više pažnje tradicijskom vrtu, kao i sadnji autohtonih biljnih vrsta.

7. POPIS LITERAURE

1. Aničić B. (2003). Usporedba tradicionalne i suvremene kulture stanovanja u jednoobiteljskom boravištu na odnosu kuća – vrt. Stud. Ethnol. Croat. 14/15: 185 – 212
2. Burić P. (2014). Tradicijski vrt u naselju Barat u Istri: diplomski rad, Zagreb
3. Eckbo G. (1956). The Art of Home Landscaping F.W. Dodge corporation, New York
4. Erhardt, W., Goetz, E., Boedeker, N., Seybold, S. (2008). Der grosse Zander: Enzyklopaedie der Pflanzennamen, Stuttgart
5. Gelenčir, J. (1991). Atlas ljekovitog bilja, Zagreb
6. Hurllein B. (1985). The renaissance of cootage gardens. Garten & Landschaft, Munchen
7. Idžojtić M. (2009). Dendrologija : list, Zagreb : Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu ; Hrvatske šume ; Akademija šumarskih znanosti, 2009 (Stega tisak)
8. Ivanšek F. (1988). Enodružinska hiša: od prosto stoječe hiše k nizki zgoščeni zazidavi. Ambient, Ljubljana
9. Jembrih A. (2012). Grad Ivanić Grad. Pučko otvoreno učilište, Ivanić Grad
10. Johnston R., Derek G., Pratt G., Watts M. (2000). The Dictionary of Human Geography. Blackwell, Oxford
11. Kraljičak J., Milakara J., Židovec V. (2013). Cvjetne vrste okućnica u zaštićenoj ruralnoj cjelini Krapje. Agronomski glasnik 75/2 – 3: 135-146.
12. Kušen E. (2007). Kako ugostiti turiste na vlastitom imanju. Institut za turizam, Zagreb
13. Lešić R., Herak Ćustić M., Poljak M., Romić D. (2004). Povrčarstvo, Čakovec
14. Milakara J. (2012). Tradicijski vrt u zaštićenoj ruralnoj cjelini Krapje: diplomski rad, Zagreb
15. Moslavac S. (1992). Zbornik Moslavine II. ISSN 1330 – 0199. Muzej Moslavine, Kutina
16. Rajković M. (2015). Tradicijske biljne vrste u uređenju okućnica područja Ozlja: diplomski rad, Zagreb
17. Robinson G.M. (1990). Conflict and Change in the Countryside: Rural society, economy and olanning in the developed world. John Wiley and Sons Ltd., Chichester

18. Sedlak J. (2014). Ukrasi mediteranskog vrta. Glas Istre, prilog Nedjelja plus.
19. Škorić A. (1986). Postanak, razvoj i sistematika tla. Fakultet poljoprivrednih znanosti
20. Trinajstić I., Šugar I. (1976). Prodomus biljnih zajednica Hrvatske, Zagreb
21. Tutin T. G. (1968-1993). Flora Europaea, Cambridge ; New York
22. Veić I. (1989) Povijesni vrtovi i perivoji Samobora i okolice – magistarski rad, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
23. Vogl C.R., Vogl-Lukasser B. (2003) Tradition, Dynamics and Sustainability of Plant Species Composition and Management in Homegardens on Organic and Non-Organic Small Scale Farms in a Alpine Easter Tryos, Austria. Biological Agriculture and Horticulture 21: 34-93-66
24. Židovec V., Vršek I., Aničić B., Grzunov S., (2006). Tradicijski seoski vrtovi sjeverozapadne Hrvatske. Sjemenarstvo 23: 273 – 283

Internetske stranice:

1. <[http:// etsy.com](http://etsy.com)>. Pristupljeno 20.4.2016
2. <[http:// gardencentrekoeman.co.uk](http://gardencentrekoeman.co.uk)>. Pristupljeno 13.4.2016
3. <<http://bbz.hr>>. Pristupljeno 14.04.2016
4. <<http://kajkaviana-magica.eu>>. Pristupljeno 10.4.2016
5. <<http://preglednik.arkod.hr>>. Pristupljeno 20.4.2016
6. <<http://tzzz.hr>>. Pristupljeno 20.4.2016
7. <<http://www.geografija.hr>>. Pristupljeno 28.04.2016

8.PRILOZI

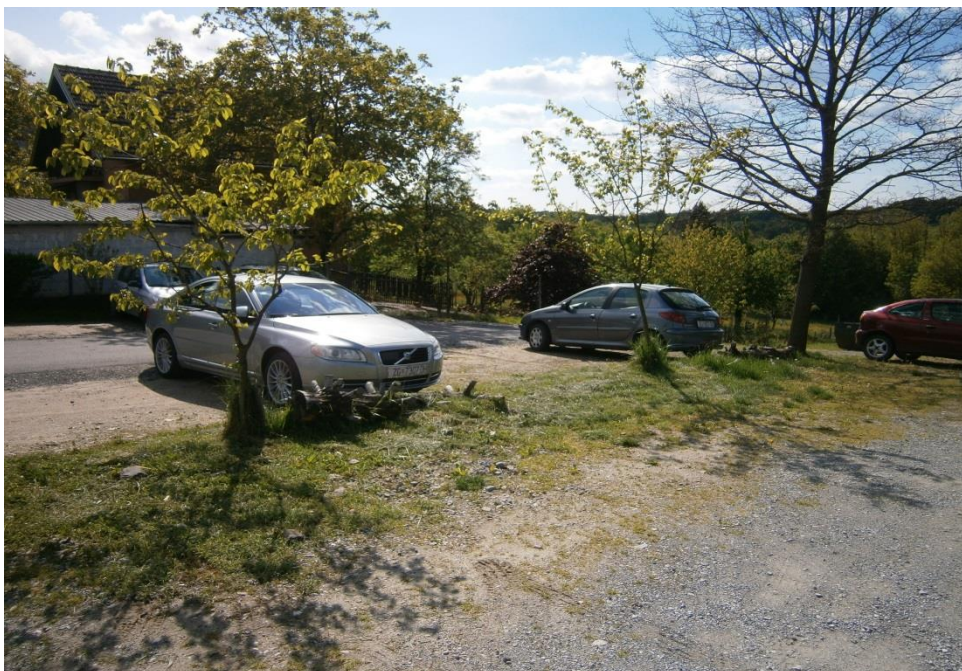
8.1. Prilog 1

Upitnik sa pitanjima

- 1. Kako se nekad ovdje živjelo, od čega, i što se sve uzgajalo?*
- 2. Kako je izgledala okućnica nekada?*
- 3. Kako se okućnica održavala?*
- 4. Je li su postojale staze, putevi, popločenja?*
- 5. Šta se radilo na okućnicama i za šta je služila?*
- 6. Je li ste imali vrtove, i ako dda, gdje su bili smješteni?*
- 7. Je li su u vrtovima postojale staze, ili popločenja?*
- 8. Čime su vrtovi bili ograđeni?*
- 9. Koje biljke su rasle u vrtovima (povrće, cvijeće, voćke, začinsko bilje)?*
- 10. Koje se cvijeće nosilo u crkvu i na groblja?*
- 11. Je li ste imali krušnu peć?*
- 12. Lokalni nazivi za biljne vrste?*

8.2 Prilog 2

1. Slike iz prostora „Parkiralište“

Slika 8. Parkiralište (Foto: Silov, 2016)

Slika 9. Ruža na parkiralištu (Foto: Silov, 2016)

2.Slike iz prostora „Ulaz 1“

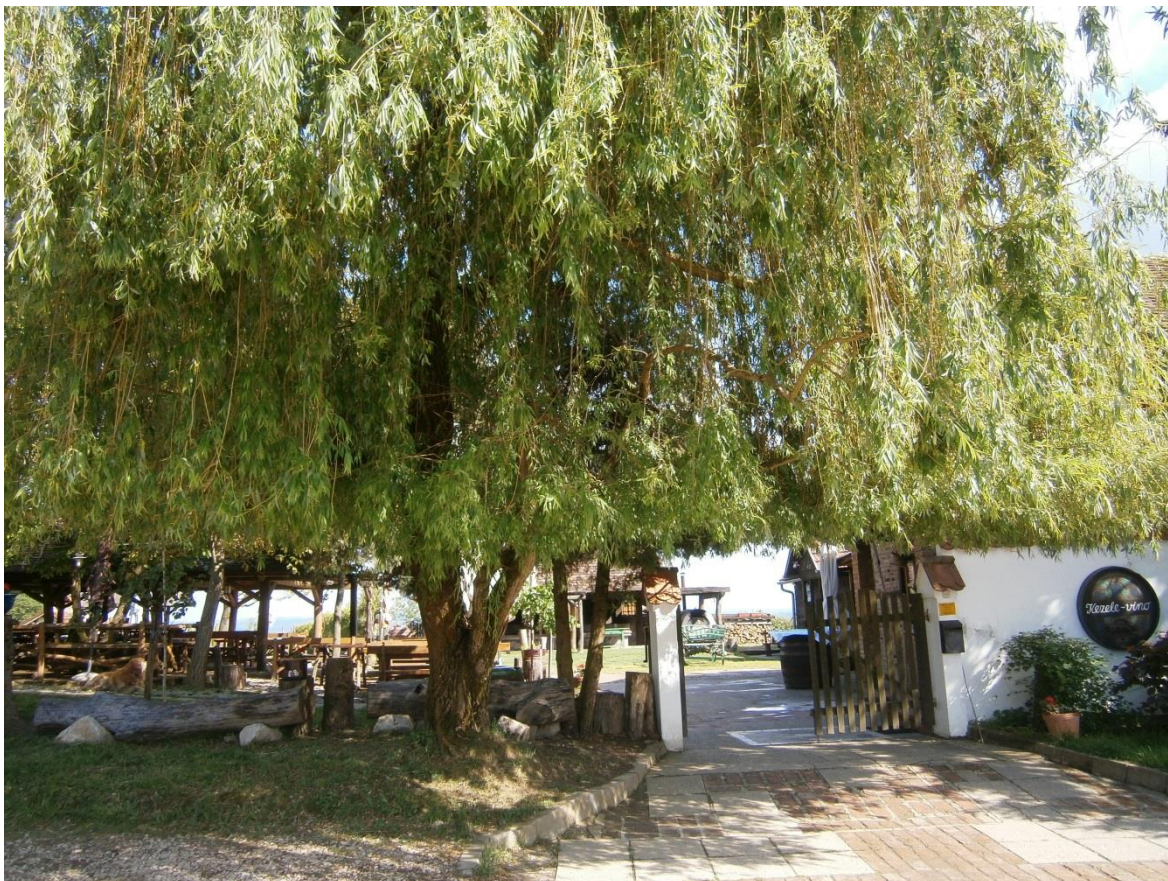
Slika 10. Drvena ukrasna posuda (Foto: Silov, 2016)

Slika 11. Maćuhice u loncu (Foto: Silov, 2016)

Slika 12. Glavni ulazni prostor (Foto: Silov, 2016)

Slika 13. Vrba na glavnom ulazu (Foto: Silov, 2016)

Slika 14. Ukrasi kao posude za cvijeće (Foto: Silov, 2016)

Slika 15. Cvjetni otok (Foto: Silov, 2016)

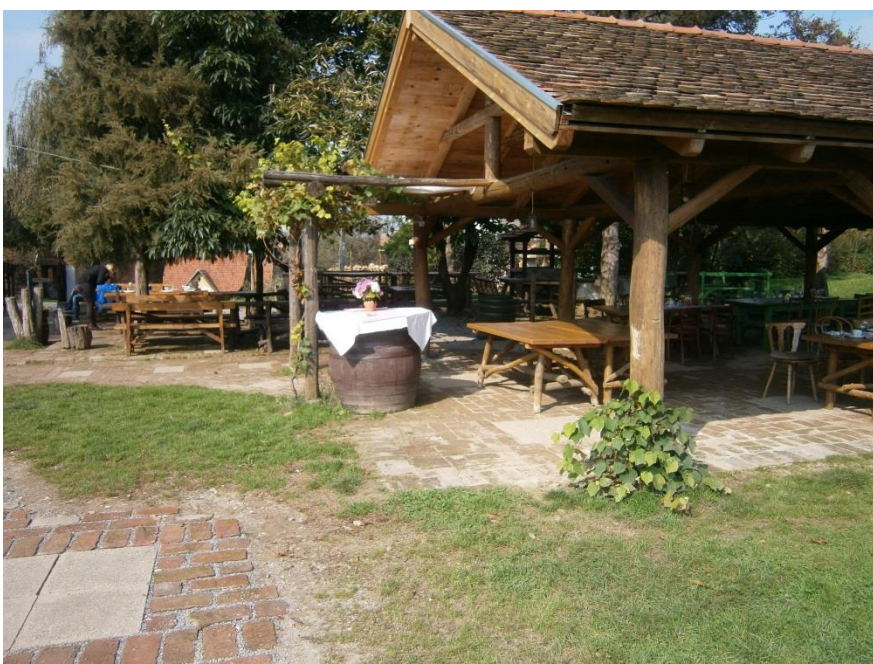
Slika 16. Ukasni lončić (Foto: Silov, 2016)

3.Slike iz prostora „Prostor za sjedenje“

Slika 17. Prostor za sjedenje (Foto: Silov, 2016)

Slika 18. Nadstrešnica (Foto: Silov, 2016)

Slika 19. Zumbuli (Foto: Silov, 2016)

Slika 20. Brajda (Foto: Silov, 2016)

4.Slike iz prostora „Igralište“

Slika 21. Betonsko igralište za košarku (Foto: Silov, 2016)

Slika 22. Zatravljena površina (Foto: Silov, 2016)

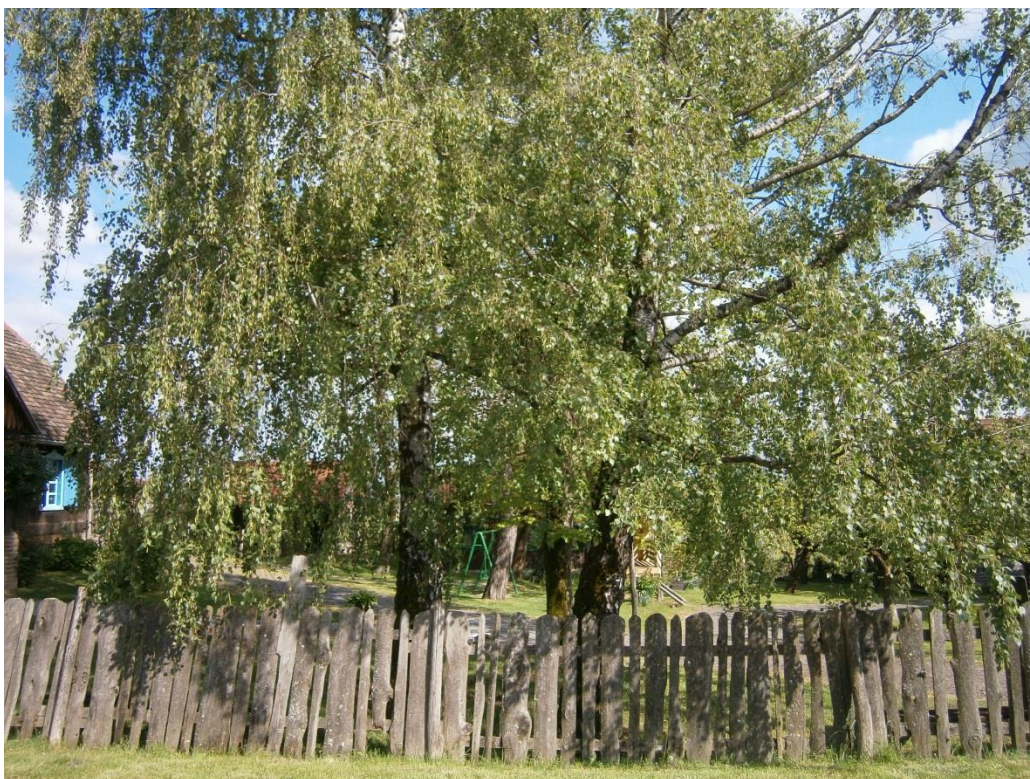

Slika 23. Sprave za igranje (Foto: Silov, 2016)

Slika 24. Zatravljeno igralište (Foto: Silov, 2016)

5.Slike iz prostora „Stražnji ulaz“

Slika 25. Drvena ograda (Foto: Silov, 2016)

Slika 26. Stražnji ulaz (Foto: Silov, 2016)

Slika 27. Ruže na ulazu (Foto: Silov, 2016)

Slika 28. Snježne grude (Foto: Silov, 2016)

Slika 29. Stari bijeli lonac (Foto: Silov, 2016)

Slika 30. Drvena posuda (Foto: Silov, 2016)

6.Slike iz prostora „Voćnjak“

Slika 31. Popločeni putić (Foto: Silov, 2016)

Slika 32. Voćnjak (Foto: Silov, 2016)

Slika 33. Stablo u voćnjaku (Foto: Silov, 2016)

Slika 34. Limun u drvenoj posudi (Foto: Silov, 2016)

7.Slike iz prostora „Prostor za životinje“

Slika 35. Kuružnjak i staja (Foto: Silov, 2016)

8. Slike okućnica na području Šumečana

8.1. Okućnica 1.

Slika 36. Ulazni dio okućnice (Foto: Silov, 2016)

Slika 37. Zatravljena površina (Foto: Silov, 2016)

8.2. Okućnica 2.

Slika 38. Prednji dio okućnice (Foto: Silov, 2016)

Slika 39. Raznovrsne biljne vrste (Foto: Silov, 2016)

8.3. Okućnica 3.

Slika 40. Drvena kuća (Foto: Silov, 2016)

Slika 41. Cvjetni otok na zatravljenoj površini (Foto: Silov, 2016)

8.4. Okućnica 4.

Slika 42. Forzicija u vrtu ispred kuće (Foto: Silov, 2016)

Slika 43. Stara kuća (Foto: Silov, 2016)

8.5. Okućnica 5.

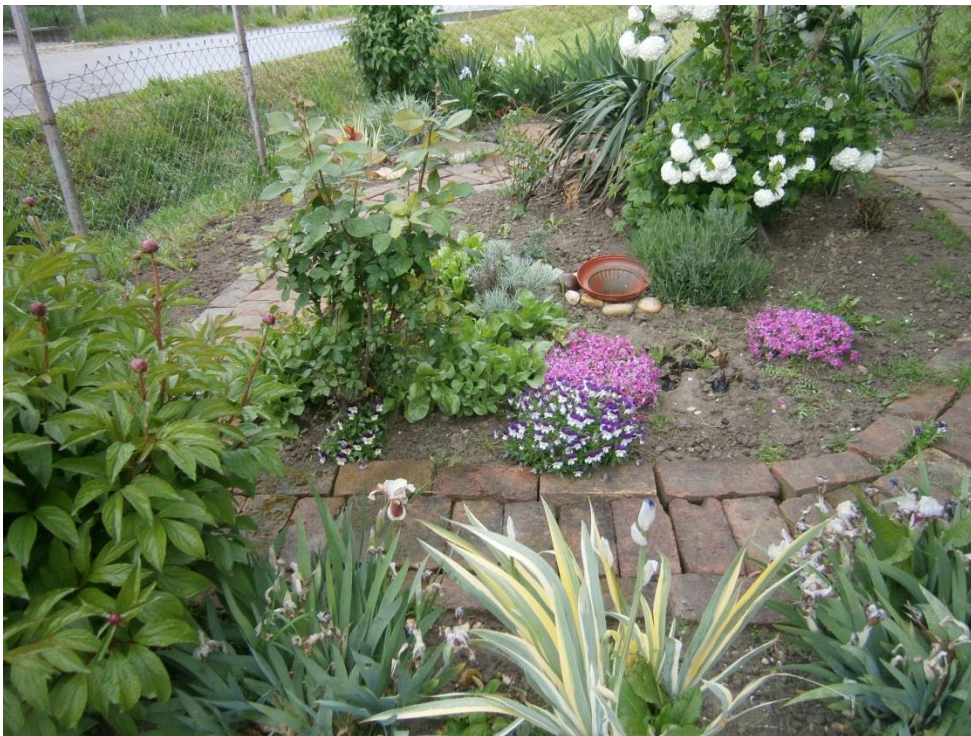
Slika 44. Snježne grude ispred kuće (Foto: Silov, 2016)

Slika 45. Putić popločen ciglom (Foto: Silov, 2016)

Slika 46. Ruža uz kuću (Foto: Silov, 2016)

Slika 47. Cvjetni otok (Foto: Silov, 2016)

ŽIVOTOPIS AUTORA

Ivona Silov, rođena je 11. studenog 1991. godine u Zagrebu. Pohađala je osnovnu školu „Stjepana Basaričeka“ u Ivanić Gradu, nakon čega upisuje četverogodišnji gimnazijski program u srednjoj školi „Ivan Švear“ u Ivanić Gradu. Sveučilišni preddiplomski studij Biljnih znanosti upisuje na Agronomskom fakultetu u Zagrebu 2010. godine, a završava u rujnu 2013. godine obranom završnog rada na temu: „Trajnice u tradicijskom ruralnom vrtu kontinentalnog djela Hrvatske“, čime stječe zvanje sveučilišna prvostupnica, inženjerka biljnih znanosti. Nakon toga na istom fakultetu upisuje diplomski studij Hortikultura, usmjerenje Ukrasno bilje. Živi u Ivanić Gradu, koji se nalazi u Zagrebačkoj županiji.